

19.1.2012

OM 174/43/2011

Valtiovarainministeriölle

LAUSUNTO ESITYSLUONNOKSESTA LAIKSI TULLIN HALLINNOSTA SEKÄ SIIHEN LIITTYVIEN ERÄIDEN LAKIEN MUUTTAMISESTA JA VALTIONEUVOSTON ASETUKSESTA TULLIN HALLINNOSTA

Esityksessä ehdotetaan uudistettavaksi tullilaitoksen organisaatiota siten, että tullilainsäädännön toimeenpanijana olisi nykyisten alue- ja keskushallintovirastojen asemesta Tulli-niminen viranomainen, jonka toimialueena olisi koko maa. Tämä vastaisi Verohallinnon uutta organisaatioratkaisua.

Lakiehdotuksen voidaan yleispiirteisyydestään huolimatta katsoa täyttävän perustuslain 119 §:n vähimmäisvaatimukset valtionhallinnon toimielinten sekä valtion alue- ja paikallishallinnon perusteiden säätämisestä lailla. Oikeusministeriö pitää kuitenkin aiheellisena kiinnittää huomiota eräisiin yksityiskohtiin.

Tullin organisaatio ja yksiköiden tehtävät voivat ehdotuksen mukaan määräytyä ”toimintojaon mukaisesti tai alueellisesti”. Toimintojaon perusteella määräytyvät tehtävät organisoitaisiin valtakunnallisesti. Vaihtoehto muodostaa yksiköitä myös alueellisesti mahdollistaisi esitysluonnoksen perustelujen mukaan valtakunnan jakamisen useampaan alueyksikköön nykyisten tullipiirien tapaan. Alueellisin perustein on kuitenkin tarkoitus perustaa vain yksi asiakaspalvelu- ja valvontatehtäviä hoitava yksikkö. Kyseisen yksikön toimialueena olisi siten koko maa.

Yksiköiden toimintaa järjestettäessä on 4 §:n 2 momentin mukaan huolehdittava palveluiden saatavuudesta sekä kielellisten oikeuksien toteutumisesta. Säännökset ovat kielellisten oikeuksien kannalta sinänsä asianmukaiset ja vastaavat perustuslakivaliokunnan aiempaa käytäntöä (PeVL 29/2006 vp ja PeVL 42/2006). Epäselväksi kuitenkin jää, miten saamelais-

J:\LAVO\YHTEINEN\LAUSUNTO\2012\vm1901.mak (Tulli)

Käyntiosoite
Eteläesplanadi 10
HELSINKI

Postiosoite
PL 25
00023 VALTIONEUVOSTO

Puhelin
(09) 160 03

Telekopio
(09) 1606 7730

Sähköpostiosoite
oikeusministerio@om.fi

ten kielelliset oikeudet toteutuvat siirryttäessä ehdotettuun organisaatioratkaisuun. Perusteluissa ainoastaan todetaan, että Tullin olisi huolehdittava saamelaisten oikeuksista käyttäen saamen kieltä viranomaisissa. Sikäli kuin tullin toimintaa organisoidaan alueellisiin toimintayksiköihin, saamen kielilaki (1086/2003) tulee näissä sovellettavaksi sen 2 §:n 1 momentin perusteella. Esitysluonnoksesta ei sen sijaan käy ilmi, miten saamelaisten kielellisistä oikeuksista huolehditaan asioitaessa valtakunnallisissa yksiköissä tai siinä tapauksessa, ettei alueellisia toimintayksiköitä muodostettaisi. Tästä on syytä tehdä selkoa jatkovalmistelussa. On syytä mainita, että Verohallinto on nimenomaisesti saatettu saamen kielilain soveltamisalan piiriin (ks. HE 148/2007 vp, s. 49-50).

Hallintokantelun käsittelyä koskevan 8 §:n 2 momentin mukaan valtiovarainministeriö voisi ottaa ratkaistavakseen Tullissa käsiteltävän periaatteellisesti tärkeän kanteluasian. Jossain määrin ongelmallista on, että ”periaatteellisesti tärkeiden” kanteluasioiden ohjautuminen valtiovarainministeriölle jäisi ehdotuksen perusteella käytännön varaan. Lakiehdotusta voisi pyrkiä tältä osin täsmentämään.

Lakiehdotuksen 9 §:n mukaan tullin ”henkilöstöstä” säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Asetusehdotukseen ei kuitenkaan näytä sisältyvän tällaisia säännöksiä. Asetusehdotuksen 4 §:ään on sen sijaan otettu valtion virkamieslain (750/1994) nojalla annettavat säännökset eräiden virkamiesten erityisistä kelpoisuusvaatimuksista. Ainakin pääjohtajalle asetettavista kelpoisuusvaatimuksista on kuitenkin asianmukaista säätää laissa (PeVL 5/2008 vp, PeVL 18/2007 vp ja PeVL 20/2007 vp).

Asetusehdotus sisältää säännöksen (5 §) myös kielitaitoa koskevista kelpoisuusvaatimuksista. Vastaavissa yhteyksissä on yleensä nimenomaisesti todettu, että kielitaitoa koskevista kelpoisuusvaatimuksista virkaan, johon edellytetään säädettyä kelpoisuusvaatimuksena korkeakoulututkintoa, säädetään julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta annetun lain (424/2003) 6 §:ssä. Lisäksi on syytä huomata, että Ahvenanmaan maakunnassa valtion palveluksessa olevilta vaadittavasta kielitaidosta on säädetty oma asetuksensa (1218/2007). Tästä olisi syytä lisätä nimenomainen viittaussäännös asetusehdotuksen 5 §:n 3 momentiksi.

Lakiteknisenä yksityiskohtana voidaan mainita, että lakiehdotuksen voimaantulosäännöksen 3 momentin toisen virkkeen loppu tulisi tarkistaa muotoon: ”---sovelletaan tällöin tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.”

Oikeusministeriö kiinnittää lisäksi yleisesti huomiota siihen, ettei lakiehdotuksessa tai tullilaissa (1466/1994) ole säännöksiä tullimiehen oikeudellisesta asemasta ja kelpoisuudesta toisin kuin esimerkiksi osin vastaavia tehtäviä hoitavasta poliisimiehestä on säädetty poliisilaissa (493/1995; 872/2011) ja poliisin hallinnosta annetussa laissa (110/1992) tai rajavartiolaitoksen hallinnosta annetussa laissa (577/2005). Tullimies käyttää tehtävässään merkittävää julkista valtaa ja on poliisimiehen ja rajavartiomiehen ohella yksi niistä harvoista virkamiehistä, jotka

valtio kouluttaa virkaansa. Tullilainsäädäntöä saattaisikin olla pitemmällä aikavälillä perusteltua täydentää tullimiestä ja tämän koulutusta koskevilla säännöksillä.

Ylijohtaja

Pekka Nurmi

Lainsäädäntöneuvos

Marietta Keravuori-Rusanen